

בעזהשי"ת

גלי מסכתא תלמוד ירושלמי

מסכת ברכות

עיקר כללי מסקנת הסוגיות [ומקורות]

מיועד לאלו שלמדו הסוגיא

לתועלת חזרה מקוצרת ושינון

פ"ו כיצד מברכין

הלכה א' (מא. - מה:)

לר"י בעי היכר ברכה לכל מין (בורא מיני דשאים וכו')

ברכת הנהנין [לה' הארץ ומלואה (כהקדש); פן תקדש המלאה וכו' ותבואת הכרם - מלוא העולם ככרם רבעי דבעי פדיון ע"י ברכה; ה' אתה (ברכה) טובתי בל עליך (משלך אכלת); קדש הלולים]

ברכת המצות [היקש והתורה והמצוה]

זית אחד - לר' יוחנן מברך אחריו [בריייה] ור' חייא בר ווא חולק [גרעין ממעט שיעורו]

יין חי - לר"א בורא פרי העץ, ואין נוטלין ידים ממנו [אין רוב מים], לגי' פ"מ נוטלין [אין איבוד אוכלין דלא נשתנה לחשיבות]

לחכמים בפה"ג, ואין נוטלין [איבוד אוכלין]

פירות שחוקין מברך בפה"ע, ירקות שחוקין מברך שהכל (ובריייתא ולחרדים ר' יוסי חולקים)

ירק שלוק לר' אבא ור' בנימין בר יפת מברך שהכל - לחרדים ובי' בדבר הנאכל חי [נשתנה], לפ"מ לר"ז בפה"א

זית כבוש מברך בפה"ע [גי' הרשב"א - אינו נאכל חי, לפ"מ - אינו נשתנה]
לר' זעירא לר' בנימין בר יפת שהכל

לרבנן מברך "מוציא", לר"נ "המוציא" (וכן הבורא פרי הגפן) [מח' אי לשעבר או לעתיד לבא, שלא לערב העולמוציא]

בירך ונפל ממנו יברך שנית ויאמר בשכמל"ו [שלא להזכיר ש"ש לבטלה]
משא"כ אמת המים [כיוון על הבאין אח"כ]

יברך ואח"כ יפרוס [שמא תפול הפרוסה שבירך עליה]

מח' אם מברך (חרדים ובי' - בוצע) על כזית או אפי' פחות

ימתין לטעימת המברך כשאוכלים מככר אחד ולא כשלכל אחד ככרו בידו

המברך לוקח מקערה תחלה אא"כ רצה לחלוק כבוד

"טול בריך" אינו הפסק בין ברכה לאכילה, "תן לשוורים" הוי הפסק (ובבלי חולק)

מברך שהכל על שתיתא (פ"מ - מקמח קליות, ר' יונה - קמח מבושל (בבלי - רכה))
ומורתא (פ"מ - תמרים) שחוק

לא בירך - פולט משקין, אוכל - לרב הונא מסלק לצדדין, לר' יוחנן פולט [ימלא פי תהלתך]

כוסס חטים מברך בורא מיני זרעונים (בבלי - לר"י)

אפיין ובשלן מברך המוציא כשהפרוסות כזיתים

ובאורז בורא מיני מזונות בבלול (פ"מ - מעורב בה' מינים, חרדים ובי' - גוף אחד),

בפה"א בבריר (פ"מ - רק אורז, חרדים ובי' - כל גרעין לבדו),

שהכל בשלוק (נתמעך, בי' - ראוי לשתייה),

בורא מיני מעדנים בטרופ (פ"מ ובי' - בהרבה מינים, חרדים - כחלב קרוש),

ובסוף על הארץ ועל מעדניה

לר"ש חסידא מברך על בשר וביצים בורא מיני נפשות, למשנתנו שהכל

ברכה אחרונה - לרבנן רק לז' מינים ודגן, ור"ש חסידא ור"י ור"ג חולקים

לר"ג ברהמ"ז לז' מינים ודגן שלא אפאו פת (בי' - קליות)

בישל קמח שאינו מה' מינים מברך שהכל

ר' ירמיה הסתפק איזה ברכה אחרונה לסולת (פ"מ - מקליות, חרדים - או כוסס חטים)
חרדים - אולי על האדמה ועל פרי האדמה, לבי' למסקנא יברך על הארץ

בברכת מעין שלש מזכירין מעין המאורע וחותרם על הארץ וכו' [כעין ברהמ"ז דפועלים]
לבית ר' ינאי לפי' א' בחרדים חותרם בבונה ירושלים, לבי' על הארץ (לחודה)

מברך על המובחר שבפניו, חוץ משלימה מאותו מין וז' מינים לר"י
פת נקייה טמאה וקיבר טהורה - על איזה שירצה

קורה (ר' של דקל) - לשמואל בפה"ע, לר' חלפתא בן שאול שהכל, לר' יהושע בורא מיני דשאים

הלכה ב' (מו. - מו.:

יצא בברך בפה"א על פירות [כר"י דאילן כקרקע (רש"י - הארץ היא עיקר); פירות האילן בכלל פירות
האדמה] או שהכל על כולם חוץ מיינ ופת
לר' יוסי לא יצא, לר"מ (להל') יצא בנוסח דלא תקינו רבנן
עוף, או חנוניא (לפ"מ ובי' שזיף, לחרדים עשב, מרידב"ז תרדיון), כרוב - יברך בפה"א (וי"ג שהכל), על הכרוב
[חרדים - דזיין] ואח"כ שהכל לפ"מ וחרדים, לבי' א"צ [טפל]
חרדים - ברכה על אינו חשוב אינו פוטר החשוב אא"כ כיוון (רשב"א); בירך שהכל על עוף אינו פוטר פרי שלפניו
רידב"ז - בפה"א באינו חביב קודם לשהכל נהיה בדברו בחביב

הלכה ג' (מו.:

יין שהחמיץ, גוביי (חגב), פירות נובלות -
אלת"ק יברך דיין האמת ושהכל, לר"י אין מברכין על מין קללה

הלכה ד' (מו. - מז.:

לר"י ז' מינים קדים (בברכותיהן שוות, דלא כרידב"ז), לחכמים חביב קדים
לר' יהושע ב"ל כשאין דעתו לאכול פת לכו"ע ז' מינים קודם [דמברך מעין שלש בסוף]
לרידב"ז מעין ג' פוטר בורא נפשות של ירק [טפל] לכן אף לרבנן בפה"ע ז' מינים
קודם לבפה"א דחביב
לר' אבא ובית ר' ינאי ורבנן דקיסרין (מח:) להל' - אפי' אכל פת צריך לברך בסוף על הפירות,
ורבי"ל ור' זעירא חולקין [רשב"א - טפילה לפת]
בי' - לר' אבא א"צ לברך על טפילה שאוכל קודם לעיקר
לבי' - מברך על תורמוס ופוטר מזונות כשדעתו לאכול פת,
אבל בלא"ה מברך נמי על המזונות [צריך לברך מעין שלש] ואם אכל גם דייסא מברך עוד פעם
(מח:)
בז' מינים - הקודם בפסוק וסמוך ל"ארץ" קודם לברכה

הלכה ה' (מז. - מח.:

בפה"ג שלפני הסעודה פוטר שלאחר הסעודה בשבת ויו"ט (ראב"ד - אם יין מצוי), בקונדיטון, ביוצא
ממרחץ
אבל בפה"ג בתוך הסעודה אינה פוטר [לשרות]
פרפרת (לרש"י - כמו דגים, לתוס' - פת צנומה, רשב"א - ופת הבאה בכיסנין) לפני המזון פוטר שלאחר המזון
פת הבאה בכיסנין אחר המזון לריה"ג ורב חייא רובא בעי ברכה לפני ואחריה,
לר' יוחנן ורבנן א"צ (חרדים - אחריה, פ"מ ובי' - לפני)
בירך על פת - לב"ש לא פטר מעשה קדרה ופרפרת
בירך על הפרפרת לא פטר פת ומעשה קדרה (רשב"א - אא"כ כוון)
אכל סולת ודעתו לאכול פת - לרבנן דקיסרין מברך גם מעין שלש

הלכה ו' (מח. - נ.:

קביעות ביחד - אחד מברך המוציא לכולם, וכן יין שלאחר המזון [באמצע אין בית הבליעה פנוי לענות
אמן] והוא (פ"מ - המברך על היין, ר' יונה - על הפת) מברך על המוגמר
לר' יהושע ב"ל בעה"ב בביתו מ"מ מברך לכולם (ר' יונה ורשב"א ופ"מ - המוציא, פ"מ לרב אשי אף פירות,
רא"ש ותוס' - בפה"ג בתוך הסעודה [מניחין מלאכול ועונין אמן]), ותני ר' חייא חולק
בעי נטילת יד אחת ליין (לרשב"א לפת הבאה בכיסנין) ואח"כ ב' ידי לפת [רשב"א - תיכף לנטילה ברכה]

כל אחד מברך על יין (רב אשי לחרדים - או פירות) לפני הסיבה,
ואחד מברך לכולם משהסבו לפני הסעודה [שינוי מקום]

אין אורח חדש נכנס אחר שאכלו ג' פרפראות

לאכול בסוכה ביו"ט אחרון - ר' חייא בר אשי - פוסלה מבעוד יום,
ריב"ל ור' הושעיא בשם רב - יקדש בביתו על דעת לאכול בסוכה (לר' מנא שמואל חולק
(תוס' פסחים ק: - אפי' ממקום למקום בבית אחד), ולר' אבין אינו חולק)

בתוך הסעודה אין לומר "ייס" למתעטש

אחד מברך על המוגמר אף בתוך המזון [כולן מריחין (פ"מ - ביחד, לר' יונה - מיד ואין לשהות)] משהעלה
שעשן

על שמן ערב - לר' זעירא מברך אשר נתן ריח טוב בשמן ערב, לר' ירמיה ורב רב חסדא - בעצי בשמים
(פ"מ - נראין כעצים, חרדים - קלח מתקשה), וי"א בעשב הארץ
מוסק - רב חסדא - במיני בשמים
א"צ לברך להעביר זוהמא או לריבוץ הבית

הלכה ז' (נ.)

פת טפילה במקום שמליח הוא עיקר

הלכה ח' (נ. - נ:)

לר"ג ברכת המזון על ז' מינים, לר"ע אף על ירק למזונו

לר"ט מברך בורא נפשות לפני שתיית מים לצמא

בירך במזרחת של תאינה, יברך במערבה [שינוי מקום, פ"מ - לא היה דעתו עליו]

יין ישן ואח"כ חדש (לגי' הרא"ש להיפך) צריך לברך (י"א הטוב והמטיב) [לרא"ש - אישתני לעלויא]

שינוי מקום או הסיח דעתו - יברך

לכל חבית שפותח מברך הטוב והמטיב, ור"ע הוסיף חמרא טבא לחיי רבנן ולתלמידיהון

השותה מי דקרים/דקלים (לרפואה לשלשל) מברך ברוך שברא מי רפואות